

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original article

กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

ปัทมา ทองสม ค.ด. (อุดมศึกษา)

อัจฉรา จันเพ็ชร์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

ลิลลี่ ศิริพร กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

ชลธิ์ หาญเบญจพงศ์ วท.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ)

สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

วันรับ:	30 พ.ค. 2562
วันแก้ไข:	19 ธ.ค. 2562
วันตอบรับ:	27 ธ.ค. 2562

บทคัดย่อ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed method) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วิธีการเชิงคุณภาพนำมาใช้ในการศึกษาอัตลักษณ์บัณฑิต และกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก โดยการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ สำหรับวิจัยเชิงปริมาณนำมาใช้ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่ออัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนกเพื่อการยืนยันผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ อาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ นักศึกษา ชั้นปีที่ 4 จำนวน 187 คน และกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บัณฑิตระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกปีการศึกษา 2558 ซึ่งสำเร็จการศึกษาไปแล้วเป็นเวลา 1 ปี จำนวน 370 คน โดยให้ผู้บังคับบัญชาระดับต้นของบัณฑิตเป็นผู้ประเมิน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาช เท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ซึ่งประกอบด้วย จิตบริการ (S=service mind) การคิดเชิงวิเคราะห์ (A=analytical thinking) และการมีส่วนร่วมของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ (P=participation) อยู่ในระดับดีทั้ง 3 ด้าน เรียงตามลำดับมากที่สุด ได้แก่ พฤติกรรมด้านจิตบริการ รองลงมา ได้แก่ พฤติกรรมด้านให้ผู้ป่วย/ผู้รับบริการมีส่วนร่วม และพฤติกรรมด้านการคิดวิเคราะห์ ส่วนด้านการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่า มีกระบวนการเรียนการสอนที่สำคัญ อย่างหลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน เรียงตามลำดับ 5 ลำดับแรก ได้แก่ (1) การเป็นต้นแบบของอาจารย์ (2) วิจัยจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่หลากหลายและเน้นการสอนแบบกลุ่มย่อย โดยวิธีการที่ใช้บ่อยได้แก่ reflection และ case study ที่เน้นความเข้าใจสถานการณ์จริงของชีวิต (3) การอยู่ร่วมกันแบบระบบครอบครัว (4) บูรณาการการเรียนการสอนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ (5) การกำหนดเป็นนโยบาย นอกจากนี้จะได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แล้วยังพบข้อมูลเพิ่มเติมในด้านอัตลักษณ์บัณฑิตมีความสอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุข (M O P H) และยิ่งพบว่า บรรยากาศองค์กรของวิทยาลัยมีลักษณะองค์กรแบบเปิดและมีสุขภาพดี รวมทั้งพบว่า การจัดการศึกษาของวิทยาลัยทำให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายในตน (transformative learning) ของบัณฑิตอีกด้วย

คำสำคัญ: อัตลักษณ์บัณฑิต; การพัฒนาอัตลักษณ์; การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์; การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

บทนำ

อัตลักษณ์มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยสะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละชุมชนตามภูมิภาค แสดงให้เห็นความเป็นตัวตนตลอดจนลักษณะเด่นที่มีร่วมกัน ความเป็นชุมชน และความเป็นชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นคงของสังคม⁽¹⁾ ซึ่งอัตลักษณ์เป็นคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลที่ทำให้คนนั้นโดดเด่นหรือแตกต่างจากคนอื่น และหมายรวมถึงคุณลักษณะภายในของบุคคลนั้น ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติที่แสดงออกที่เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นด้วย^(2,3) การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ และได้เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ของผู้เรียนหรือของบัณฑิตเป็นอย่างยิ่ง และมีความเชื่อว่า อัตลักษณ์สร้างได้จากการกำหนดกิจกรรม และการสร้างบรรยากาศของสถานศึกษา เพื่อเป็นการบ่มเพาะพฤติกรรมจนก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์จะสำเร็จได้ ต้องเกิดจากความร่วมมือทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์ ตลอดจนพ่อแม่ผู้ปกครอง และกฤษฎาแห่งความสำเร็จที่จะก่อให้เกิดอัตลักษณ์คือ ต้องทำอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และทำจนเป็นนิสัย จึงจะก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ของศิษย์ในที่สุด⁽⁴⁾ การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การประกอบอาชีพในอนาคตให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข⁽⁴⁾

สถาบันพระบรมราชชนก สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขเพื่อตอบสนองความต้องการของระบบบริการสุขภาพของประเทศ โดยมีวิทยาลัยในสังกัด 39 แห่ง มุ่งผลิตให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถปฏิบัติงานในระบบสุขภาพที่เน้นชุมชน มีจิตวิญญาณการให้บริการ

สุขภาพในชุมชนอย่างมืออาชีพที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ไว้ว่า “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ซึ่งหมายถึงการให้บริการที่เป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก และได้กำหนดตัวชี้วัดสมรรถนะของบัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนกที่ตอบสนองอัตลักษณ์ไว้ 3 ประการให้จดจำได้ง่าย คือ “แซบ: S A P” ได้แก่ (1) มีจิตบริการ (Service mind: S) (2) มีการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical thinking: A) และ (3) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Participation: P) ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะแสดงพฤติกรรมในลักษณะบูรณาการจะแยกเป็นส่วน ๆ ไม่ได้ และกระบวนการพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตต้องมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงภายใต้บริบทการจัดการเรียนการสอนและสาระรายวิชารวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร⁽⁵⁾

ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพดังกล่าว จึงมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนาสถาบันพระบรมราชชนก (พ.ศ. 2554 – 2558) และตั้งแต่ปีพ.ศ. 2555 มีนโยบายที่ชัดเจนให้วิทยาลัยในสังกัดทุกแห่งดำเนินการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต โดยให้ปรับระบบการเรียนการสอน หลักสูตร แผนการสอน การประเมินผล ที่เน้นการสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์และจิตวิญญาณในการบริการสุขภาพในชุมชนอย่างมืออาชีพที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม โดยเน้นการบริการชุมชนเป็นสำคัญ⁽⁵⁾ อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2559 กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศค่านิยมร่วมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข 4 ด้านโดยนำตัวย่อจากชื่อกระทรวงสาธารณสุข คือ M O P H^(6,7) ได้แก่

M: Mastery คือ บุคลากรต้องเป็นนายตนเอง หมั่นฝึกตนเองให้มีศักยภาพ มีภาวะผู้นำ ควบคุมตนเองให้ทำงาน คิด พูด อย่างมีสติ ใช้กิริยา วาจาเหมาะสม มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องเอาชนะใจ โภจร หลง

ให้ได้ รักการเรียนรู้ ค้นหาความรู้สม่ำเสมอ มีวินัย ตรงต่อเวลา รับผิดชอบ

O: Originality สร้างสรรค์นวัตกรรม สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนและระบบสุขภาพ

P: People centered approach ใส่ใจประชาชน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ให้บริการตามที่ประชาชนต้องการ โดยใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง ทั่วถึง”

H: Humility บุคลากรต้องอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้อื่น มีน้ำใจ ให้อภัย เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รู้แพ้ รู้ชนะ เปิดรับฟังความเห็นต่าง จัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสร้างสรรค์ ช่วยผู้อื่นแก้ปัญหาในยามคับขัน ชักชวนและกระตุ้นให้คนดูแลสุขภาพตนเอง

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก และศึกษากระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัย รวมทั้งความสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์บัณฑิตและค่านิยมของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 4 ประการ ซึ่งผลการประเมินจะนำไปสู่การปรับปรุงอัตลักษณ์บัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของระบบบริการสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข และพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบผสม (mixed method designs) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ วิธีการเชิงคุณภาพนำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในด้านการจัดการศึกษาในชั้นเรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยวิธีการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกในโอกาสต่อไป

ไป สำหรับวิธีเชิงปริมาณ นำมาใช้ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตต่อพฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก และเป็นการยืนยันผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากร สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกที่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 37 แห่ง รวมทั้งอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ในจังหวัดที่มีวิทยาลัยตั้งอยู่ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ และแบ่งวิทยาลัยออกเป็นเครือข่ายจำนวน 6 เครือข่ายได้แก่ เครือข่ายภาคกลาง 1 จำนวน 6 วิทยาลัย เครือข่ายภาคกลาง 2 จำนวน 9 วิทยาลัย เครือข่ายภาคใต้ จำนวน 7 วิทยาลัย เครือข่ายภาคเหนือ จำนวน 7 วิทยาลัย และเครือข่ายภาคอีสาน จำนวน 8 วิทยาลัย ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บัณฑิตระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2558 ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยพยาบาลจำนวน 29 แห่ง วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จำนวน 7 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขกาญจนาภิเษก จำนวน 1 แห่ง รวม 37 แห่ง จำนวน 4,468 คน

กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก และอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติในจังหวัดที่มีวิทยาลัยตั้งอยู่ เลือกโดยวิธี Stratified random sampling โดยกำหนดเครือข่ายละ 1 แห่ง แล้วสุ่มอย่างง่ายในแต่ละเครือข่าย ได้วิทยาลัยรวม 6 แห่ง แต่ละแห่งประกอบด้วย ผู้บริหารทุกระดับจำนวน 6 คน อาจารย์ผู้สอนจากทุกภาควิชาและอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกจำนวน 6-8 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 6-8 คน ที่ฝึกปฏิบัติงานในจังหวัดที่วิทยาลัยตั้งอยู่ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณคือ บัณฑิตระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2558 จำนวน 370 คน ซึ่งได้จากตารางของ Yamane T⁽⁸⁾ ที่ยอมให้มีการผิดพลาดได้ ร้อยละ 5.0 และทำการสุ่มอย่างง่ายในวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 แห่ง โดยกำหนดเป็นสัดส่วนตามจำนวน

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาของวิทยาลัยนั้น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured or guided interviews) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตซึ่งใช้แนวคิดรูปแบบระบบสังคมสำหรับสถานศึกษา (social-system model for school) ของ Hoy WK⁽⁹⁾ การหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยวิธีการส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะสำหรับแบบสอบถามประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนก (questionnaire) เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert scale) หาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยการส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา และภาษาที่ใช้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า (index of item-objective congruence หรือ IOC) เลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน ในวิทยาลัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า alpha coefficient เท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม - มิถุนายน 2560 ผู้วิจัยติดต่อกับวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือนัดหมายการสัมภาษณ์/สนทนากลุ่ม/ส่งแบบสอบถาม โดยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเก็บเป็นความลับ นำเสนอเป็นภาพรวมและใช้เป็นรหัสและจะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาการศึกษาเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาพฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิต

วิเคราะห์ข้อมูลโดย วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผู้วิจัยอ่านบันทึกคำให้สัมภาษณ์ทั้งหมด สรุป จำแนก จัดกลุ่มข้อความ เพื่อสรุปสาระสำคัญจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล และทดสอบความถูกต้องโดยใช้ Triangular check แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียงโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเกี่ยวกับพฤติกรรม อัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประเมินอัตลักษณ์บัณฑิต และศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตในวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะได้ผลตามวัตถุประสงค์แล้วยังได้ศึกษาข้อมูลด้านบรรยากาศองค์กร และพบข้อมูลเพิ่มเติมในด้านความสอดคล้องของอัตลักษณ์บัณฑิตกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุข (MOPH) รวมทั้งการจัดการศึกษาของวิทยาลัยทำให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายในตน (transformative learning) โดยมีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

1. อัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ได้แก่ “การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” ประกอบด้วย จิตบริการ (S=Service mind) การคิดเชิงวิเคราะห์ (A=Analytical thinking) และการมีส่วนร่วมของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ (P=Participation) โดยพบว่าในแต่ละด้านนักศึกษามีพฤติกรรมสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านจิตบริการ (S: Service mind) เป็นการแสดงออกด้านจิตบริการของนักศึกษาซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออกที่หลากหลาย พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่โดดเด่นใน 4 ลักษณะเรียงตามลำดับ ได้แก่ (1) มีพฤติกรรมด้านจิตอาสา (2) ให้การพยาบาลด้วยหัวใจเป็นการให้การดูแลผู้รับบริการดูญาติมิตร ไม่แสดงท่าที

รังเกียจ และพูดเป็นกันเองกับผู้รับบริการ ไม่ตำหนิผู้รับ-บริการ ไม่ตัดสินผู้รับบริการ มีความเอื้ออาทร (3) มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับบริการ ทักทายผู้ป่วยและญาติอย่างเป็นกันเอง สร้างความประทับใจให้กับผู้รับบริการ และ (4) มีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส มรรยาทดี มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อม ถ่อมตน สุภาพอ่อนโยน

1.2 การคิดเชิงวิเคราะห์ (A: Analytical thinking) พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกในการคิดวิเคราะห์ 2 ลักษณะ คือ (1) มีทักษะในการแก้ปัญหาได้แก่ มีทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล หาสาเหตุของปัญหาที่หลากหลายจากสภาพความเป็นจริง มีการเชื่อมโยงข้อมูล และการวินิจฉัยข้อมูล การคิดหาวิธีการแก้ปัญหา และ (2) มีทักษะในการสร้างนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์สามารถประดิษฐ์สิ่งของที่นำไปใช้ได้จริง

1.3 การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (P: Participation) พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงถึงการให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีพฤติกรรมใน 3 ลักษณะ เรียงตามลำดับ ได้แก่ (1) การรับฟังข้อมูลของผู้รับ-บริการ (2) ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ และ (3) ส่งเสริมผู้รับบริการให้มีการพัฒนาศักยภาพในการดูแลตนเอง

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อยืนยันอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่ามีพฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับดีทั้ง 3 ด้าน (Mean=4.10, SD=0.73) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แต่ละด้านมีพฤติกรรมอยู่ในระดับดีเช่น

เดียวกันทุกด้าน โดยด้านจิตบริการมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (Mean=4.28, SD=0.65) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (Mean=4.12, SD=0.75) และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ (Mean=3.90, SD=0.72) ดังแสดงในตารางที่ 1

2. กระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จากการวิเคราะห์เนื้อหาของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีการดำเนินการหลากหลายรูปแบบเพื่อปลูกฝังหล่อหลอมให้นักศึกษามีอัตลักษณ์ตามที่กำหนดไว้ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ 5 ลำดับแรกเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1 การเป็นต้นแบบ (role model) นักศึกษาจะเรียนรู้ได้จากต้นแบบของอาจารย์ และอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ

2.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนอาจารย์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายวิธี โดยเลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน สำหรับวิธีที่ใช้ในการเรียนการสอนในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต จากผลการวิจัยครั้งนี้วิธีที่อาจารย์ใช้บ่อยเรียงตามลำดับ ได้แก่ การสะท้อนคิด (reflection) และกรณีศึกษา (case study) ที่เน้นความเข้าใจสถานการณ์จริงของชีวิต

2.3 การอยู่ร่วมกันแบบระบบครอบครัว เป็นการจัดสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยให้เป็นครอบครัว ซึ่งทุกคนในครอบครัวจะมีบทบาทหน้าที่และจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีอาจารย์เป็น พ่อ แม่ นักศึกษา แต่ละชั้นปีเป็น

ตารางที่ 1 อัตลักษณ์บัณฑิต จำแนกตามด้านจิตอาสา ด้านการคิดวิเคราะห์ และด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ

รายการประเมิน	ความคิดเห็น		ระดับ
	Mean	SD	
ด้านจิตบริการ (S: Service mind)	4.28	0.65	ดี
ด้านการคิดวิเคราะห์ (A: Analytical thinking)	3.90	0.72	ดี
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (P: Participation)	4.12	0.75	ดี
รวม	4.10	0.73	ดี

เพื่อน พี่ น้อง บุคลากรอื่นๆ ทุกคนและทุกระดับในวิทยาลัยทำหน้าที่เป็น ลุง ป้า น้า อา และแบ่งเป็นวิทยาลัยละ 20-25 ครอบครัว และอาจขยายครอบครัวไปยังชุมชนและโรงพยาบาลต่างๆ ปลูกฝัง หล่อหลอม การสร้างสัมพันธ์อันดีที่เครือญาติ มีความรักและความผูกพันต่อกัน ทำให้นักศึกษามีทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้รับบริการ ให้บริการผู้ป่วย/ผู้รับบริการด้วยใจจริงเป็นญาติ

2.4 บูรณาการการเรียนการสอนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิทยาลัยมิใช่ปลูกฝัง หล่อหลอมให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตโดยจัดการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น มีการบูรณาการกับกิจกรรมนอกห้องเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งมีการบูรณาการร่วมกับพันธกิจอื่นๆ ด้วย ตั้งแต่วันแรกของการเข้าเป็นนักศึกษาตลอดหลักสูตรจนสำเร็จการศึกษา

2.5 การกำหนดเป็นนโยบาย เป็นการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานที่จะนำไปสู่การทำให้เป้าหมายที่กำหนดไว้ประสบความสำเร็จ ซึ่งนโยบายต้องมีความชัดเจน ดำเนินการต่อเนื่อง ทำให้อาจารย์และนักศึกษามีความชัดเจนในสิ่งที่ต้องปฏิบัติ และมีความมั่นใจในการดำเนินงานขององค์กร ทำให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต

3. บรรยากาศองค์กร กระบวนการดำเนินการที่สำคัญ ทั้ง 5 รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น ต้องดำเนินการผูกโยงไปด้วยกันภายใต้บรรยากาศที่เหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมของวิทยาลัยมีบรรยากาศที่ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตซึ่งมีลักษณะ ผู้บริหารให้เกียรติ มีความไว้วางใจและเชื่อมั่นในศักยภาพ ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเมตตา ให้อิสระในการปฏิบัติงาน อาจารย์มีความพึงพอใจ และมีความสุขในการทำงาน จากบรรยากาศที่ดีที่ผู้บริหารมีต่ออาจารย์ดังกล่าว จะส่งผลถ่ายทอดไปยังบรรยากาศที่อาจารย์มีต่ออาจารย์ด้วยกันและจะส่งผลไปยังนักศึกษาด้วยเช่นกัน นักศึกษาได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่มีความสุข มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวที่อาจารย์ต้องการถ่ายทอด ปลูกฝัง

4. ความสอดคล้องของอัตลักษณ์บัณฑิตทั้ง 3 ด้าน

(S A P) คือ S: service mind, A: analytical thinking และ P: participation กับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีความสอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 4 ประการ (MOPH) ได้แก่ M: Mastery, O: Originality, P: People-centered approach และ H: Humility

5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดภายในตัวนักศึกษา จากกระบวนการจัดการศึกษาทั้งในด้านการเป็นต้นแบบ (role model) วิธีการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้การสะท้อนคิด (reflection) กรณีศึกษา (case study) ที่เน้นความเข้าใจสถานการณ์จริงของชีวิต การใช้ระบบครอบครัว การบูรณาการการเรียนการสอนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการกำหนดเป็นนโยบาย รวมทั้งบรรยากาศองค์กร เป็นการดำเนินการที่ต้องผูกโยงไปด้วยกัน ซึ่งวิทยาลัยใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนานักศึกษาให้มีอัตลักษณ์บัณฑิต ดำเนินการให้นักศึกษาได้มีโอกาสทำกิจกรรม และเกิดการเรียนรู้โดยการไตร่ตรอง สะท้อนคิดกับประสบการณ์ที่พบในสถานการณ์จริง และการสะท้อนคิดของอาจารย์ในพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจและปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่พึงประสงค์

วิจารณ์

1. อัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก พบว่า พฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตโดยรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับดีเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านจิตบริการ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ และด้านการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับการวิจัยของสายสวาท เผ่าพงษ์และคณะ⁽¹⁰⁾ ที่ประเมินอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ซึ่งเป็นวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก อัตลักษณ์บัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกัน และผลการวิจัยรายด้านก็พบว่า มีพฤติกรรมแต่ละด้านอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกันทุกด้าน ได้แก่ ด้านจิตบริการ รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคิด

วิเคราะห์ รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภา-ภรณ์ อุดมลักษณ์ และคณะ⁽¹¹⁾ ที่ศึกษาอัตลักษณ์บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา พบว่า ประกอบด้วยพฤติกรรมเด่น 5 ประการ ดังนี้ (1) มีจิตอาสา (2) มีกิริยาสุภาพ อ่อนน้อม (3) มีทักษะปฏิบัติดี (4) มีการคิดวิเคราะห์ และ (5) ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการดูแล ดังนั้น พฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตควรพัฒนาส่งเสริมให้เป็นอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนกต่อไป เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมองค์กรของกระทรวงสาธารณสุข และควรยกระดับอัตลักษณ์บัณฑิตให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นเป็นระดับดีมาก

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีการดำเนินการหลากหลายรูปแบบ โดยวิธีดำเนินการที่สำคัญ 5 รูปแบบเรียงตามลำดับ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ต้องผูกโยงไปด้วยกัน และดำเนินการกระทำซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

2.1 ในด้านการเป็นต้นแบบ (role model) เป็นการปลูกฝังหล่อหลอมที่สำคัญมากสำหรับการเรียนการสอนในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่ทำงานกับชีวิตมนุษย์ ดังเอกสารของ Meded Tweet⁽¹²⁾ ที่ระบุว่าเกิดการเรียนรู้ 6 ประการของนักศึกษาแพทย์ที่ได้เรียนรู้จาก role model ที่เป็นอาจารย์และแพทย์รุ่นพี่ ได้แก่ (1) ความเชี่ยวชาญทางคลินิก (2) สัมพันธภาพกับผู้ป่วย (3) สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมวิชาชีพ (4) สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนนักศึกษา (5) บุคลิกภาพของอาจารย์และรุ่นพี่ และ (6) การสร้างแรงบันดาลใจซึ่งอาจารย์ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจได้ดี จะส่งอิทธิพลให้นักศึกษาสร้างแรงบันดาลใจได้ไม่มากนักน้อย ดังนั้น การเป็นต้นแบบของอาจารย์ (role model) เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดอัตลักษณ์นักศึกษา จึงควรพัฒนาอาจารย์ให้เข้าใจ และเห็นความสำคัญที่จะใช้ตนเองเป็นต้นแบบเพื่อพัฒนานักศึกษาต่อไป

2.2 วิธีการจัดการเรียนการสอนให้เกิดอัตลักษณ์โดยใช้การสะท้อนคิด (reflection) และกรณีศึกษา (case

study) ที่เน้นความเข้าใจสถานการณ์จริงของชีวิต ได้แก่

2.2.1 การสอนแบบสะท้อนคิด (reflective learning) อาจารย์ใช้กระบวนการสะท้อนคิดกับนักศึกษาทุกสถาน-การณ์ทั้งการเรียนทฤษฎีและการปฏิบัติทั้งในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร อาจารย์มีการตั้งคำถามและสะท้อนคิดให้กับนักศึกษาได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านจิตบริการ โดยเน้นความเข้าใจของผู้รับบริการ การมีจิต-อาสาการให้บริการด้วยใจ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้รับบริการ ด้านการคิดวิเคราะห์เน้นที่การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นชีวิตของผู้รับบริการ ไม่ใช่ดูแลเพียงปัญหาโรคแต่ต้องดูแลลงไปสู่ชีวิตของผู้รับบริการ ส่วนการสะท้อนคิดด้านการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการจะเน้นให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง โดยมีได้อยู่บนหลักวิชาการอย่างเดียว แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานที่ผู้รับบริการสามารถปฏิบัติได้ การสะท้อนคิดของนักศึกษาจะทำให้อาจารย์รับรู้ความคิดของนักศึกษา และความคิดของนักศึกษาจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออก ทำให้อาจารย์รู้ความคิดและสามารถปลูกฝังความคิดและพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกรรณิกา วิชัยเนตร⁽¹³⁾ ที่พบว่ากระบวนการสะท้อนคิดเป็นวิธีการสอนที่สามารถใช้ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้ดีวิธีหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพ และพินันท์ วิศาลสกุลวงษ์ และสมิตดา สว่างทุกซ์⁽¹⁴⁾ ซึ่งทำวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนกลับในการฝึกปฏิบัติงานในห้องคลอด พบว่า สิ่งที่นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้จากการสะท้อนกลับในการปฏิบัติงาน คือ (1) จริยธรรม (2) ความรู้ความเข้าใจ (3) ความคิดสร้างสรรค์ (4) การสื่อสารและความร่วมมือ (5) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (6) ความทรงจำและความประทับใจ (7) ประสบการณ์การทำคลอด (8) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ดังนั้น ควรส่งเสริมให้อาจารย์ในวิทยาลัยทุกคนมีทักษะการสะท้อนคิดที่เน้นประเด็นความเข้าใจสถานการณ์จริงของผู้ป่วย การยอมรับผู้ป่วย ไม่ตัดสินผู้ป่วยหรือผู้รับบริการด้วยความคิดของตนเอง และต้องเข้าใจบริบทของผู้ป่วย

เพื่อให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสุขภาพของตนเอง

2.2.2 การใช้กรณีศึกษา (case study) จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า อาจารย์ใช้กรณีศึกษาพัฒนานักศึกษาให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตทั้งในด้าน จิตอาสา การคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ โดยอาจารย์จะมีการเลือก case ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา และเน้นให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการแบ่งกลุ่มไปศึกษาข้อมูลต่างๆ ตามประเด็นคำถามที่ให้ แล้วนำสิ่งที่ค้นคว้ามาสะท้อนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทำให้เกิดความรู้มากขึ้นในเวลาที่กำหนด ดังที่ The'z James Pinlantum ระบุว่า การสอนแบบกรณีศึกษาเป็นการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดจากสถานการณ์ใดๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันในการหาแนวทางแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจพื้นฐานของปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาได้⁽¹⁵⁾ โดยลักษณะสำคัญของกรณีศึกษาเพื่อการเรียนการสอนต้องมีประเด็นเพื่อการพิจารณาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของปรียา สมพีช⁽¹⁶⁾ ที่พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เสนอกรณีศึกษาให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ สังเคราะห์ ค้นคว้าหาข้อมูลจากสถานการณ์ที่ได้รับ นับเป็นรูปแบบการสอนที่ต้องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเปิดมุมมองที่กว้างขึ้นตลอดจนหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีความคิดที่ละเอียดรอบคอบ รู้จักวางแผนการปฏิบัติ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติอย่างเต็มตามศักยภาพ อย่างไรก็ตามจากข้อค้นพบดังกล่าว อาจารย์ต้องมีทักษะในการส่งเสริมให้นักศึกษาเลือกกรณีศึกษาที่มีเนื้อหาเรื่องราว (content) สลับซับซ้อน มีประเด็นที่กระตุ้นเร้าอารมณ์ผู้เรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มและปลูกฝังให้นักศึกษามีพฤติกรรมในการค้นคว้าหาความรู้

เพิ่มเติมต่อไป

2.3 การอยู่ร่วมกันแบบระบบครอบครัว เป็นการพัฒนานักศึกษาให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตทั้งด้านจิตบริการ (Service mind: S) และด้านการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking: A) ดังเช่น จิราพร วรวงศ์ และคณะ⁽¹⁷⁾ กล่าวว่า ระบบครอบครัวเสมือนในบริบทของวิทยาลัยพยาบาล เป็นมิติทางสังคมที่เล็กที่สุดที่หล่อหลอมและขัดเกลาบุคคลให้เป็นคนดีของสังคม โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็น “คนดี” คือมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเอื้ออาทร (caring) และมีปัญญาที่บ่งบอกถึงการเป็น “คนเก่ง” ที่สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (systemic thinking) สามารถให้บริการและดูแลผู้อื่นดูญาติมิตรได้ และสอดคล้องกับการวิจัยของจุรี แสนสุข และคณะ⁽¹⁸⁾ เรื่องการศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้ระบบครอบครัวเสมือนต่อความคงทนของอัตลักษณ์จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในบัณฑิตโครงการผลิตพยาบาลชุมชน เพื่อชุมชน ของชุมชน และโดยชุมชนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผลการจัดการเรียนการสอน โดยเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้มีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยหลักเหตุผล รู้และเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีพฤติกรรมบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดและรักใคร่กันเป็นครอบครัว มีความรักและความผูกพันต่อกัน ปลูกฝัง หล่อหลอม การสร้างสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติ มีสภาพแวดล้อมอบอุ่น นักศึกษากล้าแสดงความคิดเห็น และบอกความรู้สึกในทุกเรื่องทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ความเอื้ออาทร ความรัก ความเมตตา จากครอบครัวที่มีต่อตนเองก่อน เพื่อที่จะเรียนรู้ที่จะรักผู้อื่น วิทยาลัยจึงควรส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวอย่างต่อเนื่องต่อไป

2.4 การบูรณาการการเรียนการสอนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร การปลูกฝัง หล่อหลอมนักศึกษาให้มีอัตลักษณ์บัณฑิตที่พึงประสงค์ มิใช่จัดการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น วิทยาลัยได้มีการบูรณาการกับกิจกรรม

นอกห้องเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยในคู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2554 ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่นำปรัชญา/แนวคิด/ทฤษฎีต่างๆ ไปบูรณาการกับการจัดการศึกษา ทั้งการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้เกิดสมรรถนะบัณฑิตที่ตอบสนองอัตลักษณ์⁽⁵⁾ ทำให้วิทยาลัยสามารถพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง “การศึกษา วิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย” ที่พบว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างระบบสนับสนุนเพื่อให้อาจารย์สามารถดำเนินการเรียนการสอนที่เน้น “ความรู้คู่คุณธรรม” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาควรจะได้เติมความรู้ในเทคนิคการสอนของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง⁽¹⁹⁾ การกำหนดเป็นนโยบายดังกล่าวทำให้อาจารย์และนักศึกษามีความชัดเจนในสิ่งที่ต้องปฏิบัติและมีความมั่นใจในการดำเนินงานขององค์กร ทำให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต

2.5 การกำหนดเป็นนโยบาย สถาบันพระบรมราชชนกได้กำหนดแนวทางปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของนักศึกษา โดยทำเป็น “คู่มือในการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนก” และกำหนดแนวทางให้วิทยาลัยในสังกัดได้นำไปปฏิบัติสู่เป้าหมาย⁽⁵⁾ และมีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ที่จะจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาเกิด S A P โดยอาจารย์เป็นกุญแจสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา ผู้สอนต้องมีความเข้าใจแนวคิดของกระบวนการเรียนการสอนให้เข้าใจมนุษย์ และจัด

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากความจริงของชีวิต สะท้อนคิดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่เอาความคิดของตนเองไปตัดสินผู้อื่น⁽⁵⁾ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง “การศึกษา วิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย” ที่พบว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างระบบสนับสนุนเพื่อให้อาจารย์สามารถดำเนินการเรียนการสอนที่เน้น “ความรู้คู่คุณธรรม” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาควรจะได้เติมความรู้ในเทคนิคการสอนของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง⁽¹⁹⁾ การกำหนดเป็นนโยบายดังกล่าวทำให้อาจารย์และนักศึกษามีความชัดเจนในสิ่งที่ต้องปฏิบัติและมีความมั่นใจในการดำเนินงานขององค์กร ทำให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต

3. บรรยากาศองค์กร สภาพแวดล้อมในวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นบรรยากาศที่เป็นมิตร มีความรักความเมตตาต่อกัน ผู้บริหารให้เกียรติ มีความไว้วางใจและเชื่อมั่นในศักยภาพผู้ใต้บังคับบัญชา อาจารย์มีความพึงพอใจและมีความสุขในการทำงานซึ่งส่งผลให้ได้ถ่ายทอดไปสู่นักศึกษาทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่มีความสุข มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวที่อาจารย์ต้องการถ่ายทอด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพดี มีการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ตามแบบอย่างที่ตั้งคัมภีร์⁽²⁰⁾ การที่จะหล่อหลอมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์นั้น ต้องใช้เวลาและอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศอบอุ่นเป็นมิตร มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตัดสินปัญหาด้วยเหตุผล สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะค่อยๆ แทรกซึมเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน สะสมทีละน้อยจนในที่สุดก็จะแสดงออกในลักษณะของบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ จากบรรยากาศดัง

กล่าวจัดได้ว่าวิทยาลัยมีบรรยากาศองค์กรแบบเปิดและมีสุขภาพดี (open and healthy school climate) ซึ่งเป็นองค์การที่มีการบริหารงานที่ ผู้บริหาร อาจารย์ และ นักศึกษามีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย และมีการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง⁽⁹⁾ ดังนั้นวิทยาลัยควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้มีบรรยากาศองค์กรแบบเปิดและมีสุขภาพดีอย่างต่อเนื่องตลอดไป

4. ความสอดคล้องของอัตลักษณ์บัณฑิตกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุข อัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกทั้ง 3 ด้าน คือ จิตบริการ (S: Service mind) การคิดเชิงวิเคราะห์ (A: Analytical thinking) และการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (P: Participation) มีความสอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 4 ประการ ได้แก่ M: Mastery, O: Originality, P: People-centered approach และ H: Humility ดังนี้

4.1 จิตบริการ (S=Service mind) บัณฑิตของวิทยาลัยมีพฤติกรรมโดยสรุปได้แก่ มีพฤติกรรมจิตอาสา เช่น มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ต้องร้องขอ อาสาช่วยงานแม้ไม่ใช่งานในหน้าที่ อาสาช่วยเหลือผู้ป่วยและญาติ เพื่อน/รุ่นพี่ รวมทั้งอาจารย์และอาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ มีความเอื้ออาทร เช่น มีความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น มีน้ำใจพร้อมที่จะให้บริการ มีความปรารถนาดี มีบุคลิกภาพที่ดี เช่น ยิ้มแย้ม แจ่มใส มรรยาทดี มีสัมมาคารวะอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ อ่อนโยน พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมของกระทรวงสาธารณสุข ด้าน H: Humility หมายถึง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ มีน้ำใจ ให้อภัย การเคารพผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม⁽²¹⁾ นอกจากนี้ พฤติกรรมให้การพยาบาลด้วยหัวใจ เช่น การให้การดูแลผู้รับบริการ ดุจญาติมิตร ไม่แสดงท่าทีรังเกียจ และพูดเป็นกันเองกับผู้รับบริการ มีความเข้าใจ/ใส่ใจผู้รับบริการ ไม่ตำหนิผู้รับบริการ/ไม่ตัดสินผู้รับบริการ มีความปรารถนาดี มีความจริงใจในการให้บริการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุขด้าน P: People-centered approach

หมายถึง ใส่ใจประชาชน ยึดประชาชนเป็นที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในการทำงานโดยใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พึ่งได้”⁽²¹⁾

4.2 การคิดเชิงวิเคราะห์ (A: Analytical thinking) บัณฑิตของวิทยาลัยมีพฤติกรรมโดยสรุป ได้แก่ มีทักษะในการแก้ปัญหา โดยมีพฤติกรรมในการค้นคว้าหาข้อมูลหาสาเหตุของปัญหาที่หลากหลายจากสภาพบริบทความเป็นจริง การสรุปข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูล และการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาร่วมกับผู้รับบริการและมีทักษะในการสร้างนวัตกรรม ได้แก่ มีความคิดสร้างสรรค์สามารถประดิษฐ์สิ่งของที่น่าไปใช้ได้จริง โดยการวิเคราะห์ผ่านการศึกษาและรวบรวมข้อมูลความต้องการตามสภาพจริงของผู้รับบริการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุขด้าน O: Originality หมายถึง สร้างสรรค์นวัตกรรม/สิ่งใหม่ๆ ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อระบบสุขภาพ⁽²¹⁾

4.3 การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (P: Participation) บัณฑิตของวิทยาลัยมีพฤติกรรมโดยสรุปได้แก่ พฤติกรรม การรับฟังข้อมูลของการให้บริการโดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือหารือกับผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีแก้ปัญหา/เลือกวิธีการดูแลสุขภาพตนเอง และนำมาวางแผนในการให้บริการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุขด้าน P: People-centered approach หมายถึง ใส่ใจประชาชนยึดประชาชนเป็นที่ตั้งเป็นศูนย์กลางในการทำงานโดยใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง พึ่งได้”⁽²⁰⁾

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า อัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีพฤติกรรมเป็นไปตามที่สถาบันพระบรมราชชนกกำหนดไว้และยังมีความสอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตรงตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุข

5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดภายในตัวนักศึกษา เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของ

วิทยาลัยที่มีอาจารย์เป็นต้นแบบ (role model) มีวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การสะท้อนคิด(reflection) กรณีศึกษา (case study) การใช้ระบบครอบครัวที่มีการสร้างบรรยากาศที่มีความเป็นมิตร หรือ safety zone ที่เรียกว่า moral area ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้กำลังใจ และใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา (dialogue) มีการบูรณาการการเรียนการสอนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการกำหนดนโยบาย รวมทั้งบรรยากาศองค์กร ที่ผู้บริหาร อาจารย์ มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน อาจารย์ยอมรับในศักยภาพของกันและกัน มีความร่วมมือและส่งเสริมการทำงานของกันและกัน ผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ดำเนินการผูกโยงไปด้วยกัน มีการกระทำซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเรียนการสอนในด้านการสะท้อนคิด การชี้ประเด็นในเชิงการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ การปรับทัศนคติผู้เรียนให้เห็นมุมมองผู้รับบริการ ไม่เอาความคิดของตนเองไปตัดสินผู้รับบริการ มีการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากเรียนรู้ ใฝ่รู้ วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาสุขภาพตามบริบทชีวิต ทำให้สามารถพัฒนานักศึกษาให้มีอัตลักษณ์บัณฑิตอยู่ในระดับดี ทั้งในด้านจิตบริการ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (transformative learning) ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก่อนมาเรียนที่วิทยาลัย มีความเข้าใจคนมากขึ้น ฟังผู้อื่นมากขึ้น รวมทั้งผู้ปกครองก็เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูกในด้านการมีน้ำใจช่วยเหลือโดยไม่ต้องร้องขอ ซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช⁽²²⁾ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับลึกในลักษณะที่กล่าวได้ว่า “เปลี่ยนไปเป็นคนละคน” เป็นคนใหม่ที่พฤติกรรม ความคิด ความเชื่อแตกต่างไปโดยสิ้นเชิง หรืออาจเรียกว่า “การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนตัวตน ส่วนการสอนให้เกิด transformative learning วิจารณ์ พานิช⁽²²⁾ กล่าวว่า ต้องมีปัจจัยหลัก (core elements) 6 ประการคือ

1) ประสบการณ์ของปัจเจกบุคคล ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับนำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนการตีความ หรือสะท้อนคิด โดยครูออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีมิติด้านคุณค่าให้ผู้เรียนลงมือทำ หรือสัมผัสจริง ยิ่งกิจกรรมนั้นถ้าก่อให้เกิดความอึดอัด หรือได้รับประสบการณ์เชิงอารมณ์ จะยิ่งมีโอกาสเรียนรู้สู่การเปลี่ยนโลกทัศน์สูงขึ้น เช่น นักศึกษาแพทย์ได้เดินทางไปเยี่ยมผู้ป่วยที่ใกล้จะเสียชีวิต เป็นต้น จะทำให้ออกาสที่จะเกิดการเปลี่ยน โลกทัศน์ยิ่งสูงขึ้น

2) การสะท้อนคิดอย่างจริงจัง (critical reflection) ครูต้องมีทักษะในการตั้งคำถามสิ่งที่ต้องการพัฒนาและช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ลึก (deeping learning)⁽²³⁾

3) สุนทรียสนทนา ครูต้องพยายามกระตุ้นให้มีการตีแผ่ข้อมูลลึก ๆ ออกมาในวงสุนทรียสนทนา

4) มุมมองที่ครบถ้วน (holistic) การรู้เชิงวิชาการอย่างเดียวไม่สามารถทำให้บรรลุสู่การเปลี่ยนแปลงได้ ต้องบูรณาการกับการเรียนที่ใช้กระบวนการเชิงอารมณ์ร่วมด้วย

5) ให้ความสำคัญต่อบริบท (context) เป็นการทำความเข้าใจเชิงลึกต่อปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเชิงสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่แคบหรือไม่แยกส่วนจากความเป็นจริง

6) ความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานของความจริงใจ ซึ่งจะก่อผลให้เกิดการเรียนรู้คือ ทำให้มีสติอยู่กับตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พฤติกรรมอัตลักษณ์บัณฑิตในด้านจิตบริการ การคิดเชิงวิเคราะห์ และการให้ผู้ป่วยหรือผู้รับบริการมีส่วนร่วม ควรพัฒนาส่งเสริมให้เป็นอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนกต่อไป เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมกระทรวงสาธารณสุข และควรยกระดับอัตลักษณ์บัณฑิตให้มีพฤติกรรมในระดับที่สูงขึ้น เป็นระดับดีมาก โดยใช้กระบวนการใน “คู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2554” เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

1.2 จากการวิจัยพบว่า อาจารย์เป็นต้นแบบ (Role

model) ที่สำคัญเป็นลำดับแรกในการพัฒนาอัตลักษณ์ นักศึกษา ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในการคัดเลือก พัฒนา และส่งเสริมให้อาจารย์มีพฤติกรรมที่เหมาะสมไปในทางที่พึงประสงค์โดยเน้นให้อาจารย์สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ให้เกียรติ มีความเชื่อมั่นในตัว นักศึกษา เพื่อเป็นต้นแบบพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความเข้าใจมนุษย์ “ให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์”

1.3 จากการวิจัยพบว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ ได้แก่ การสะท้อนคิด (reflection) และกรณีศึกษา (case study) ดังนั้นควรส่งเสริมให้อาจารย์ในวิทยาลัยทุกคนมีทักษะการสะท้อนคิดและการสอนโดยใช้กรณีศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตต่อไป

1.4 กระบวนการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต ที่ใช้วิธีดำเนินการด้วยการอยู่ร่วมกันแบบระบบครอบครัวและการบูรณาการเรียนการสอนกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการสร้างพื้นที่ให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ผ่านการปฏิบัติงานจากสถาน-การณ์จริงที่หลากหลาย วิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินงานด้วยการอยู่ร่วมกันแบบระบบครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

1.5 กระบวนการจัดการศึกษาของวิทยาลัยทำให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (transformative learning) ซึ่งอาจารย์จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องมีความเข้าใจ มีทักษะในการเรียนการสอนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงภายในตัวตนของนักศึกษา ดังนั้น สถาบัน-พระบรมราชชนกควรส่งเสริม พัฒนา ให้วิทยาลัยมีการจัดระบบการเรียนการสอน การพัฒนาอาจารย์ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายในตัวตน (transformative learning) และวิทยาลัยควรให้ความสำคัญและร่วมมือโดยจัดระบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายในตัวตนในทุกสาขาวิชา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการติดตาม ประเมินผลการเรียนการสอนที่ส่งเสริมอัตลักษณ์

นักศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายในตัวตนเพื่อนำข้อมูลสู่การพัฒนาการศึกษาของสถาบันพระบรมราชชนก ให้มีความเข้มแข็ง ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสู่สังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. อัตลักษณ์ผู้เรียน เอกลักษณ์สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชีโนพับลิชชิงแอนด์แพคเกจจิ้ง; 2557.
2. โชติกา ศรีประเสริฐ. การรวบรวมความหมายของอัตลักษณ์ [อินเทอร์เน็ต]. 2554 [สืบค้นเมื่อ 16 มี.ค. 2560]. แหล่งข้อมูล: <http://chotika51-thesis.blogspot.com/2011/07/blog-post.html>
3. กุสุมา ภูใหญ่. กระบวนการสร้างอัตลักษณ์: มุมมองจิตวิเคราะห์และสังคมศาสตร์ [อินเทอร์เน็ต]. 2556 [สืบค้นเมื่อ 16 มี.ค. 2560]. แหล่งข้อมูล: http://kusumakooyai.blogspot.com/2013/04/blog-post_5.html
4. จักรทิพย์ สุวรรณชิน, พนมพร จันททรัพย์. การสร้างอัตลักษณ์ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. วารสารปัญญาภิวัฒน์ 2558;7(2):267-80.
5. สถาบันพระบรมราชชนก. คู่มือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิต สถาบันพระบรมราชชนก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ยุทธรินทร์; 2554.
6. ICT MOPH. ค่านิยมที่เราชาวสาธารณสุขควรเป็น [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [สืบค้นเมื่อ 16 มี.ค. 2560]. แหล่งข้อมูล: <https://www.facebook.com/MophICT/posts/1141768402529667:0>
7. กระทรวงสาธารณสุข. ค่านิยมองค์กร (core value): MOPH. [อินเทอร์เน็ต]. 2016 [สืบค้นเมื่อ 13 ต.ค. 2559]. แหล่งข้อมูล: http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Positioning_MoPH_2559.pdf
8. Yamane T. Statistics, an introductory analysis. 2nd Ed. New York: Harper and Row; 1967.
9. Hoy WK. The technical core: learning and teaching [Internet]. 2013 [cited 2018 May 1]. Available from: www.

- waynekhoy.com/power_points.html
10. สายสวาท เผ่าพงษ์, จุฑาทิพย์ ศิริณภาดล, สิริเพ็ญโสภณ จันทร-สถาพร, ภิมย์ลักษณ์ มีสัตยานันท์. อัตลักษณ์บัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา [อินเทอร์เน็ต]. 2555 [สืบค้นเมื่อ 29 พ.ค. 2561];18:5-16 แหล่งข้อมูล: <https://tci-thaijo.org/index.php/Jolbcnm/issue/view/979>
 11. สุภาภรณ์ อุดมลักษณ์, พิมพิมล วงศ์ไชยา, สิริสุตา เตชะ-วิเศษ, สมศรี สัจจะสกุลรัตน์. อัตลักษณ์บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [สืบค้นเมื่อ 16 มี.ค. 2560];25(3): 14-26. แหล่งข้อมูล: <https://tci-thaijo.org/index.php/tnaph/article/view/47144>
 12. Meded Tweet. การเรียนรู้จาก role model (1) [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [สืบค้นเมื่อ 1 ส.ค. 2561]. แหล่งข้อมูล: <http://mededtweet.blogspot.com/2017/12/role-model-1.html?m=>
 13. ภรณ์ภา วิชัยเนตร. การสะท้อนคิด: การสอนเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล. วารสารพยาบาลตำรวจ [อินเทอร์เน็ต]. 2557 [สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2561];6(2):188-98. แหล่งข้อมูล: <https://tci-thaijo.org/index.php/policeurse/article/view/.../23931>
 14. พิรณันท์ วิศาลสกุลวงษ์, สุมิตตา สว่างทุกข์. การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนกลับการปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในห้องคลอด: วิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารเกื้อการุณย์ [อินเทอร์เน็ต]. 2558 [สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2561];22(2):57-70 แหล่งข้อมูล: www.kcn.ac.th/KCN-Journal/no2-2558.html
 15. The'z James Pinlantum. วิธสอนโดยใช้กรณีศึกษา [อินเทอร์เน็ต]. 2015 [สืบค้นเมื่อ 9 ส.ค. 2561]. แหล่งข้อมูล: <https://prezi.com/ibheqkhoc9nj/presentation/>
 16. ปรียา สมพิช. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา: organized active learning by instructional model with case-based. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [สืบค้นเมื่อ 7 ก.ย. 2561];11(2):260-70. แหล่งข้อมูล: https://www.tcithaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/article/view/65442/59427
 17. จิราพร วรวงศ์, วิไลวรรณ วัฒนานนท์, ปราณี แสดคง, พัชรินทร์วีณา เพิ่มยินดี, แสงดาว จันทรดา. เส้นทางพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต ภายใต้ระบบครอบครัวเสมือน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา [อินเทอร์เน็ต]. 2561 [สืบค้นเมื่อ 7 ก.ย. 2561]. แหล่งข้อมูล: http://kusuma-kooyai.blogspot.com/2013/04/blog-post_5.html
 18. จุรี แสนสุข, นิระมล สมต้ว, แสงดาว จันทรดา. การศึกษาแบบบูรณาการโดยใช้ระบบครอบครัวเสมือนต่อความคงทนของอัตลักษณ์จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในบัณฑิตโครงการผลิตพยาบาลชุมชน เพื่อชุมชน ของชุมชนและโดยชุมชนจังหวัดขอนแก่น. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [สืบค้นเมื่อ 16 มี.ค. 2560];39(3):140-6. แหล่งข้อมูล: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jnatned/article/view/69166/56271>
 19. สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ-ไทย. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์; 2547.
 20. RT#22 RU. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ learning Environment [อินเทอร์เน็ต]. 2018 [สืบค้นเมื่อ 30 ส.ค. 2561]. แหล่งข้อมูล: kittiponget22ru.wordpress.com/2014/02/21
 21. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุขระบบสุขภาพยั่งยืน [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ 2559 [สืบค้นเมื่อ 12 มิ.ย. 2561]. แหล่งข้อมูล: http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/

- Positioning_MoPH_2559.pdf
22. วิจารณ์ พานิช. เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง transformative learning. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์; 2558.
23. เต็ดศักดิ์ ผลจันทร์. การเรียนรู้แบบลงลึกและการคิด ตีกรตรอง (reflection) [อินเทอร์เน็ต]. 2018 [สืบค้นเมื่อ 21 ก.ย. 2018]. แหล่งข้อมูล: http://www.med.nu.ac.th/dpMed/fileKnowledge/80_2016-12-06.pdf

Abstract: Graduated Identity Development Process of Colleges under Praboromaratchanok Institute Jurisdiction, Ministry of Public Health

Pattama Thongsom, Ph.D. (Higher Education); Achala janpet, Ph.D. (Educational Administration); Lily Siriporn, Ed.D. (Educational Administration); Chonlatee Hanbenjapong, M.S. (Human Resource and Organization Development)

Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health, Thailand

Journal of Health Science 2020;29(3):547-60.

This main objective of this research was to explore development process for identity development of graduates from Praboromaratchanok Institute. The mixed method design, a combination of research and analysis of both qualitative and quantitative data, was employed. Qualitative method was used to study graduated identity and developing process of graduated identity by group discussions and interviews; and the quantitative research was used to study the opinions of graduated users/teamwork/supervisor towards the graduate identity, and to validate the qualitative data analysis. The 187 participants for the qualitative research consisted of administrators, faculty lecturers, clinical mentors in practical training field, and fourth year students. Quantitative research samples were 370 graduated from colleges under the Praboromarajchanok Institute, academic year 2015. Quantitative research tools was a questionnaire with 5 likert scale with 0.87 Chronbach's alpha coefficient. Data were analyzed by descriptive statistics: percentage, mean, and standard deviation. The research showed that graduate identity of the colleges under the Praboromarajchanok Institute was "humanized care". This was composed of 3 elements: service mind (S), analytical thinking (A), and behavior lead to patients' participation (P). The overall score was at good level. For the process of identity development, there were the top 5 main processes which included: (1) instructor as a role model, (2) teaching and learning method of small group (more often were reflection and case study), (3) family like system in the colleges, (4) integration between teaching learning and activities outside classroom to support learning, and (5) organization policy. Moreover, it was found that the graduates' identity was in line with the core value of Ministry of Public Health (M O P H). The learning environment was opened and healthy; and the teaching and learning process facilitated transformative learning.

Keywords: graduated identity; identity development; humanized care; transformative learning